

UN EXEMPLE D'ENSENYAMENT A DISTÀNCIA AL NIVELL PRE-ESCOLAR: «PREESCOLAR NA CASA»

Jaume Sarramona

L'EDUCACIÓ PRE-ESCOLAR A DISTÀNCIA

Si hi ha un nivell educatiu on la comunicació a distància resulta menys justificable és precisament el nivell pre-escolar, quan l'educand més necessita de l'acció directa dels educadors.

Feta aquesta salvetat inicial, podem ja afrontar les possibilitats de l'ensenyament a distància al nivell pre-escolar, advertint que sempre constituirà un sistema complementari o sucedani de l'educació presencial. Ben cert que els actuals sistemes massius de comunicació, especialment la televisió, actuen sobre els infants des d'els primers anys de vida i els hi dediquen programes específics, com el mundialment famós «Sesame Street», però es tracta d'accions no autosuficients per a aconseguir els objectius propis d'una educació institucional i sistemàtica.

Ara bé, si l'acció d'un programa educatiu a distància no va dirigida directament a l'infant, sinó a l'adult que té la responsabilitat d'educarlo, la qüestió pren un altre caire. Aleshores, l'ensenyament a distància apareix com una oportunitat de compensar la manca d'un sistema institucional d'educació pre-escolar presencial a càrrec de professionals especialitzats.

Aquest tipus d'ensenyament a distància —no solament vàlid pel nivell pre-escolar, certament —pren la denominació d'«ensenyament a distància supervisat». El «supervisor» és la persona responsable d'aplicar sobre el subjecte educand les directrius del programa i de controlar el procés. La institució responsable del programa es comunica sempre amb el supervisor a qui remeteix el material necessari. No es tracta tampoc, com alguns podrien pensar, d'un curs «per a pares», car es demana dels supervisors —pares, avis, germans grans o una altra persona capaç— que actuïn com a substitutius del mestre de nivell pre-escolar, fent accions que superen clarament l'educació familiar habitual.

«PREESCOLAR NA CASA»

Galícia pot mostrar un bon exemple d'educació pre-escolar a distància, segons els principis assenyalats del sistema supervisat. Es tracta del programa «*Preescolar Na Casa*», iniciat el 1976 i dedicat als infants del món rural gallec. Els seus creadors el defineixen com «un programa educatiu pels nens del món rural de menys de sis anys en situació de desavantatge o d'inferioritat, dut a terme pels pares, sota una orientació pedagògica i un material didàctic adequat, aprofitant la relació afectiva familiar i l'entorn del món rural».

Els propòsits són substituir la manca de centres de pre-escolar entre la població disseminada de Galícia, aprofitant els mitjans que l'entorn familiar ofereix, començant per la llengua. Així, el programa s'aplica en gallec i totes les referències i continguts són arrelats a la vida habitual dels camperols, tan desatesos fins ara per les accions culturals.

Com hem dit, el programa capacita els pares, els quals actuarán directament sobre els seus infants per a aconseguir:

- Desenvolupament de la psicomotricitat.
- Desenvolupament de l'atenció, observació, discriminació, percepció, creativitat, memòria, ...
- Adquisició i desenvolupament del llenguatge.
- Iniciació a la lectura i escriptura.

Metodologia

Un equip de Càrites de Galícia, dedicat als problemes de la infància, constatà el retard i fracàs de molts nens procedents de la ruralia quan començaven l'educació bàsica. La causa es cregué que era deguda a la manca d'atenció durant els primers anys, i sorgí la idea de preparar els pares perquè actuessin sobre els seus fills de manera sistemàtica i pedagògica, compensant així la manca d'una adequada educació preescolar. D'uns primers temps d'un cert voluntarisme s'ha passat a la progressiva professionalització del programa, incorporant-hi tots els coneixements de l'educació preescolar actual.

S'elabora un material didàctic orientatiu, al temps que els membres de l'equip responsable es desplaçaren pels pobles cada setmana per a reforçar presencialment les instruccions impreses.

El programa té quatre etapes:

- infants menors de tres anys
- infants de tres anys

I ETAPA
6.ª quincena
ficha n.º 4

Recorta todas estas flores siguiendo las rayas discontinuas.
Ponlas en orden según o seu tamaño.
Agora pódelas pegar así ordenadas por detrás de outra ficha.

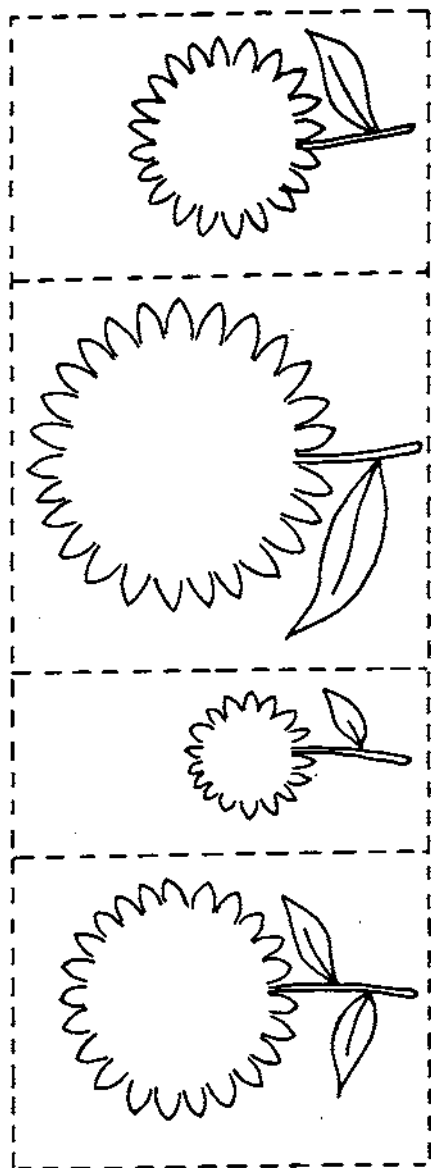

Fig. 1

EDUCACION DOS SENTIDOS

Nenos de 2 años e medio a 5 anos.

XOGOS CON BOTONS

Material

6 botóns encarnados e mais un platiño.

6 botóns amarelos e mais un platiño.

6 botóns azuis e mais un platiño.

Nota: Os botóns també poden ser de outros cores rechamantes e que contrasten ben.

Demostración

1. Enseñarlle ó neno a colocar tódolos botóns dunha mesma cor en platiños sepatados.

2. Enseñarlle ó neno os nomes das cores; pode conta-los botóns.

3. Dígalle ó neno: «Este botón é de color...» astra que o neno o entenda.

Logo dígalle: «Dame un botón de color...»

Por fin, dígalle: «¿De que color é este botóns?».

Hai que axudalo a que siga estes pasos correctamente.

Obxectivo

Enseñarlle ó neno a diferencia-las cores.

Control

O mesmo neno pode ver si os botóns están mal colocados.

- infants de quatre anys
- infants de cinc anys

A més de l'equip de professors que planifica i confecciona el material didàctic del curs, existeixen altres persones incidents sobre el programa:

Delegats de zona: Hi són al front de cadascuna de les zones en que s'han dividit les províncies gallegues.

Animadors: Generalment membres de les respectives comunitats, amb capacitat de convocatòria i credibilitat, que tenen com a missió el col·laborar en la informació als pares sobre la importància de l'educació pre-escolar. En molts casos són els rectors i els mestres.

Orientadors: Són les persones més directament responsables de l'execució del programa. Visiten periòdicament els pares i els orienten respecte l'aplicació del material didàctic.

Col·laboradors: Participen d'alguna manera en la planificació del programa, aportant els seus coneixements i experiència derivades directament de la seva professió: pedagogs, psicòlegs, mestres, sacerdots, etc.

Pares: Són els receptors del material i les instruccions del programa. Si ells ho prefereixen, però, poden delegar en un altre membre de la família que estigui capacitat per a substituir-los en aquesta tasca.

Infants: Darrers receptors, que tindran en els pares o persona delegada el seu mestre de nivell preescolar. Realitzaran activitats de tipus individual per a aconseguir els objectius de desenvolupament psicomotriu i d'iniciació al llenguatge escrit, però també faran activitats amb altres infants per aconseguir els objectius de comunicació i relació social.

Material didàctic

El material didàctic és imprès i dividit segons les etapes indicades abans. Cada etapa comprèn un total de 18 «paquets didàctics» o «quinzenes», que arriben als pares de manera progressiva. Cadascun dels paquets consta de:

— Instruccions i suggeriments respecte les activitats que els nens han de realitzar en el seu propi medi. Comprèn aspectes de matemàtiques, llenguatge, psicomotricitat i educació dels sentits (figures 1 i 2).

O RAPOSO E O GALO

En certo tempo había nunha aldea un raposo e un galo que eran compadres.

Vivían en boa armonía e marchaban ben; traballando, claro está.

Mais, os tempos fóronse tornando malos pouco a pouco. Chegou un día en que un deles, o raposo, que era menos traballador, veuse moi apurado pra poder vivir. Un día o raposo tiña tanta fame que colléu ó seu compadre entre os dentes e díxolle:

— Voute comer, compadre.

— Home, deixame, respondéu o galo. Estóu fraco, e ademáis somos compadres e levámonos ben.

— Nada, nada, respondéu o raposo. Teño que comer...

— Deixame dar unha sacudida, dixo o galo, que teño as plumas cheas de area.

Nesto o raposo abríu a boca pra lle deixar cumprir a súa vontade ó seu compadre; pero a sacudida foi tan forte que o galo fuxíu pra unha pola dun castiñeiro, deixándolle ó seu compadre zorro unhas plumas entre os dentes.

— Baixe compadre, díxolle o raposo ó verse sin galo. Baixe, que lle era broma.

Mais o galo non baixaba.

— Baixe, home, baixe. Vefía pola roupa.

O raposo díxolle ó galo dende a pola:

— Non lle vou, non, que lle me ha de nacer outra.

¿Viches un raposo algunha vez?

¿Quen manda un raposo ou un galo?

¿Como se defendéu o galo do conto?

¿Quen che parece mais listo? ¿Por que?

- Fitxes de treball pels nens, que aquests realitzaran sols.
- Contes, endevinalles o cançons, que serveixen per a activitats de comprensió (figura 3).

Aquest material queda reforçat amb la publicació d'una revista mensual, que té com a finalitat el mantenir l'interès dels pares pel programa, a més de donar-los-hi notícies, informacions, etc., que els poden ésser útils.

També hi ha unes emissions radiofòniques, que substitueixen els contactes personals als llocs de difícil accés, i que tenen per finalitat bàsica el reforçar les instruccions escrites, al temps que proporcionen l'oportunitat d'aclarir dubtes, donar informacions immediates i ensenyar com explicar contes. La seva durada inicial fou de mitja hora setmanal.

Finalment cal afegir l'existència d'una biblioteca dedicada als pares i orientadors, així com un conjunt de ludoteques pels infants, sense oblidar els cursos de formació i seminaris dirigits als orientadors.

Unes breus dades

Gairebé a mitjans del 1981 el programa arribava a un total de 276 poblacions de la regió gallega, per a una quantitat de 1.217 infants, distribuïts així: 423 de tres anys, 506 de quatre anys i 288 de cinc anys.

RESUMEN

Como principio fundamental hay que señalar que la educación a distancia aplicada al nivel preescolar sólo tiene cabida bajo la forma de «supervisada», donde un adulto responsable ejecuta las directrices emanadas del programa.

En España existe un buen ejemplo de programa de educación preescolar supervisada el «Preescolar Na Casa» sus propósitos generales son los de compensar la falta de asistencia escolarizada a los niños de las zonas rurales, formando a una persona que pueda sustituir al educador profesional de nivel preescolar. Como pedagogía básica se emplean los recursos que ofrece la propia comunidad, empezando por la lengua gallega, y a partir de ello se desarrollan hábitos psicomotrices, de pensamiento matemático e iniciación a la lectoescritura.

SUMMARY

As a main principle one has to point that distance education applied to pre-school level is only appropriate under the form of «supervised», where a responsible adult performs the instructions issued from the programme.

In Spain there is a good example of programme regarding supervised education: «Preescolar Na Casa». Its general aims are: to make up for the lack of scholastic assistance to the children who live in rural areas, instructing a person that may substitute the professional educator, who belongs to the preschool level. As basic pedagogy, the means employed are those of the same community; beginning with Galician language and starting from this fact, the psychomotor habits develop; of mathematical thought and introduction to reading-writing.